

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1938 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av framställningar angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.

I fråga om utredningen i de ärenden, som behandlas i detta utlåtande, får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till nedan angivna propositioner och motioner.

1:o.

Ivar Alexander Johansson. I en den 25 februari 1938 dagtecknad proposition nr 164 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, under punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att till Ivar Alexander Johansson må — utan hinder därav, att anspråk på ersättning icke framställts inom behörig tid — utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, kan anses berättigad.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Johansson fullgjort värnplikts-tjänstgöring vid dåvarande Skånska husarregementet under tiden 11 oktober 1923—22 april 1924; att han under februari månad år 1924 insjuknat i lungsäcksinflammation; att riksförsäkringsanstalten genom beslut den 18 september 1924 förklarat honom berättigad till ersättning jämlikt bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring; att anstalten genom särskilda beslut, senast den 28 juli 1926, tillerkänt Johansson dylik ersättning för tiden 1 juli—30 september 1926; att Johansson, sedan ersättning från anstalten den 28 juli 1926 tillerkänts honom, icke låtit sig hos anstalten avhöra förrän den 9 september 1937, vilken sistnämnda dag han gjort framställning om ytterligare ersättning i anledning av nämnda sjukdom; samt att, enär denna framställning inkommit till riksförsäkringsanstalten först efter det mer än tio år förflutit efter utgången av den tid, för vilken ersättning ti-

digare tillerkänts Johansson, och denne under samma tid icke bevakat sin rätt till ytterligare ersättning, anstalten genom beslut den 18 december 1937 förklarar sig icke kunna upptaga ifrågavarande framställning till prövning.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande meddelat, att anstalten, därest framställning om ytterligare ersättning gjorts inom därför föreskriven tid, skulle hava tillerkänt Johansson ersättning jämlikt 1909 års militärsättningsförordning.

Föredragande *departementschefen* har funnit billighetsskäl tala för att Johansson finge, oaktat den försent gjorda framställningen, komma i åtnjutande av den ersättning, vartill han enligt de i 1909 års militärsättningsförordning angivna grunder eljest varit berättigad.

Utskottet.

I likhet med föredragande departementschefen finner utskottet billighetsskäl tala för att Johansson må utan hinder av att anspråk på ersättning icke framställts inom behörig tid komma i åtnjutande av den ersättning, vartill han enligt grunderna för 1909 års militärsättningsförordning eljest varit berättigad.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

2:o.

Sixten Gideon Svensson. Under punkten 2 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till Sixten Gideon Svensson må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 juli 1937 utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Svensson innehaft fast anställning såsom musikelev vid Skaraborgs regemente under tiden 26 november 1925—31 oktober 1927, att han under oktober 1927 vårdats å regementets sjukavdelning för, bland annat, lungblödning, att tjänstförrättande läkaren omkring den 20 oktober 1927 konstaterat förändring å höger lunga, tydande på tuberkulös affektion, att Svensson emellertid vid undersökning i samband med utskrivningen från sjukavdelningen den 2 november 1927 befunnits icke förete sjukliga förändringar å lungorna, att Svensson sedermera vid olika tillfällen lidit av blodhosta och smärre lungblödningar och härför den 1 januari 1929 intagits å sanatorium, där han intill den 18 juni 1929 vårdats för lungtuberkulos, att han sedermera förrättat förvärvsarbete intill oktober 1934, då han efter en större lungblödning ånyo intagits

å sanatorium, där han åtnjutit vård för dubbelsidig lungtuberkulos intill den 3 januari 1935, att Svenssons arbetsförmåga enligt ett av sanatorieöverläkaren Stefan Tengström den 5 september 1937 utfärdat intyg betecknas såsom i hög grad nedsatt samt att det enligt Tengströms åsikt vore ovisst i vad mån arbetsförmågan kunde komma att framdeles förbättras.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande anfört, bland annat, att anstalten efter inhämtat yttrande från sin biträdande läkare, överläkaren A. Gullbring, funnit ifrågavarande sjukdom, lungtuberkulos, hava ådragits under sådana förhållanden, att ersättning enligt 1909 års militärersättningsförordning skulle, därest framställning härom gjorts inom föreskriven tid, hava tillerkänts Svensson.

Under erinran att riksdagen tidigare i åtskilliga fall av likartad beskaffenhet med det nu förevarande meddelat dispens från de i 1909 års militärersättningsförordning stadgade preskriptionsbestämmelserna, får utskottet hemställa,

Utskottet.

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

3:o.

Sixten Herman Thomsen. I en den 25 februari 1938 dagtecknad proposition nr 165 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att Sixten Herman Thomsen må — utöver den livränta han enligt gällande bestämmelser uppbär från riksförsäkringsanstalten — från och med den 1 januari 1938 under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. komma i åtnjutande av ett årligt understöd av 1,240 kronor utan rätt till dyrtidstillägg därå.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Thomsen fullgjorde år 1925 värnpliktstjänstgöring vid Svea ingenjörkår. Vid ett tillfälle, då en kontingent av kåren var sysselsatt med uppförande av en bro över Klarälven, beordrades Thomsen att för provbelastning taga plats i en trækorg, som var avsedd att, hängande i en bärkabel, transportera arbetare längs den under byggnad varande bron. Vid provbelastningen brast den krok, i vilken korgen var upphängd, med påföljd att korgen, som kommit i svängning utanför brokanten, störtade ned å den fem meter lägre liggande älvstranden. I fallet ådrog sig Thomsen hjärnskakning, troligen åtföljd av organiska skador.

Med anledning av det inträffade framställde Thomsen efter stämning å kronan vid Stockholms rådhusrätt anspråk på ersättning. Rådhusrätten fann genom dom den 10 augusti 1927 — däri Svea hovrätt och Kungl. Maj:t ej gjort ändring — rättvist förplikta kronan utgiva, dels såsom ersättning för sveda och värk m. m. samt för förlorad arbetsinkomst under tiden 10 ok-

tober 1925—31 december 1926 — efter avdrag av Thomsen utav riks försäkringsanstalten jämlikt bestämmelserna i 1909 års militärsättningsförordning för nämnda tid tillerkänd livränta, 1,102 kronor 50 öre — tillhoppa 4,157 kronor 50 öre, dels ock såsom gottgörelse för förlust av arbetsförmågan under år 1927 — efter avdrag av livränta å 900 kronor — 2,480 kronor.

Enligt läkarintyg av den 16 april 1934 har det Thomsen övergångna olycksfallet för all framtid nedsatt hans arbetsförmåga med 50 procent. På grund härav har riks försäkringsanstalten tillerkänt Thomsen livränta med det högsta belopp, som enligt gällande författningar i dylika fall kan utgå, eller 450 kronor. Sedan kronans skadeståndsskyldighet gentemot Thomsen i anledning av den ådragna kroppsskadan blivit av Högsta domstolen i princip fastställd, har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 9 november 1934 och den 11 juni 1937 tillerkänt Thomsen ersättning för tiden 7 mars 1934—31 december 1937 utöver vad han från riks försäkringsanstalten ägt uppbära med 1,240 kronor för år räknat, motsvarande hälften av hans till 3,380 kronor uppskattade årliga arbetsförtjänst, efter avdrag av den av riks försäkringsanstalten utbetalda livräntan.

Föredragande *departementschefen* har anfört, att Thomsen jämväl i fortsättningen syntes böra beredas särskilt understöd — utöver vad han ägde uppbära från riks försäkringsanstalten — enligt de grunder, som innefattades i Kungl. Maj:ts omförmälda beslut den 9 november 1934 och den 11 juni 1937.

Utskottet.

Såsom av utredningen i ärendet framgår, har kronans skadeståndsskyldighet gentemot Thomsen i anledning av den ådragna kroppsskadan blivit av Högsta domstolen i princip fastställd. Med hänsyn härtill finner utskottet sig kunna tillstyrka, att Thomsen tillerkännes ett årligt understöd av statsmedel, att utgå utöver den livränta, han äger uppbära från riks försäkringsanstalten. Mot det av Kungl. Maj:t föreslagna understödsbeloppet har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

4:o.

Hilding Vilmer Jansson. I motion I: 10 hemställer herr *Andersson, Anders*, »att riksdagen måtte bevilja Hilding Vilmer Jansson ett understöd av 800 kronor årligen från den tid utskottet kan finna skäligt föreslå».

Av tillgängliga handlingar i ärendet — däribland ett av utskottet på begäran av motionären införskaffat utdrag av Kronobergs regementes sjukjournal — inhämtas, att Jansson är född den 12 maj 1904 och alltså 33 år gammal; att han varit inkallad till värnplikstjänstgöring vid Kronobergs regemente under tiden 13 november 1924—22 maj 1925; att han därunder varit kommenderad till vaktjänstgöring å mul- och klövsjuka-

smittat område i Skåne under en tid av omkring två månader; att han — enligt egen uppgift till följd av kommenderingens ansträngande beskaffenhet — därunder skulle hava ådragit sig nervsjukdom; att han vid inställelse vid Kronobergs regemente efter kommenderingens upphörande sjukskrevs på grund av halssjukdom under tiden 24—27 april 1925; att han under diagnosen appendicitis acuta + bronchitis acuta vårdades å Växjö lasarett under tiden 28 april—4 maj och å regementets sjukhus under tiden 5—12 maj 1925; att han vid utryckning den 22 maj 1925 från värnpliktstjänstgöringen remitterades till Växjö lasarett för blindtarmsinflammation och, efter undergående av operation för nämnda sjukdom, därstädes vårdades till den 29 maj 1925; att han enligt ett av legitimerade läkaren E. Lindell i Växjö den 2 augusti 1931 utfärdat intyg rådfrågat Lindell berörda den 29 maj 1925 för neurasteniska symtomer; att han enligt ett av provinsialläkaren I. Sandberg den 21 september 1931 utfärdat intyg vid av Sandberg företagna undersökningar befunnits visa symtom å neuros; att han enligt sistnämnda intyg vårdats å Tranås vattenkuranstalt under tiderna november 1928—januari 1929 och mars—maj 1930 för botande av neuros; att han enligt ett den 10 februari 1932 av sex med Janssons personliga förhållanden förtrogna personer utfärdat intyg alltsedan utryckningen från värnpliktstjänstgöringen lidit av ohälsa; att han enligt ett av legitimerade läkaren S. Eldh den 9 januari 1936 utfärdat intyg vårdats å Malmöhus läns sjukvårdsinrättningars i Lund psykiatriska klinik för nervsjukdom under tiden 16 april 1935—9 januari 1936 samt under denna tid varit oförmögen till arbete; samt att han enligt ett av underläkaren vid Tyringe badanstalt och sanatorium S. Rydén den 3 januari 1938 utfärdat intyg är oförmögen till arbete på grund av nervsjukdom (psyko-neurosis) och i stort behov av vård å nämnda anstalt.

I en till riksförsäkringsanstalten den 19 december 1931 inkommen skrift anhöll Jansson om ersättning för den sjukdom (nervsjukdom), som han skulle hava ådragit sig under värnpliktstjänstgöringen.

Genom beslut den 8 mars 1932 förklarade riksförsäkringsanstalten — efter antecknande att av i ärendet införskaffad utredning framginge, att Jansson alltsedan utryckningen från värnpliktstjänstgöringen haft avsevärt men av ifrågavarande sjukdom — sig icke kunna upptaga ersättningsfrågan till prövning, när framställning om ersättning icke gjorts inom sådan tid, som föreskrevs i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, med den ändrade lydelse förordningen erhållit genom förordningen den 4 juni 1920 (nr 305).

I en den 19 juni 1933 dagtecknad skrift anhöll sedermera Jansson hos Kungl. Maj:t att i förevarande avseende få sig tillerkänd en årlig livränta av lägst 500 kronor, räknat från tidpunkten för upphörandet av den av Jansson fullgjorda militärtjänstgöringen.

I häröver avgivet utlåtande upplyste riksförsäkringsanstalten, att anstal-

ten — för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna skäligt, att Jansson, utan hinder av att han icke inom vederbörlig tid framställt ersättningsanspråk hos anstalten, bereddes ersättning jämlikt grunderna för 1909 års förordning — med anledning av nyssnämnda ansökning prövat ärendet i sagda hänseende, men att anstalten vid granskning av vad sålunda förekommit funnit Jansson icke berättigad till ersättning jämlikt nämnda förordning, enär hans militärtjänstgöring icke skäligen kunde antagas hava bidragit till ifrågakvarande sjukdom.

Vid anstaltens utlåtande hade bl. a. fogats ett uttalande av anstaltens läkare professor A. Troell, att Janssons sjukdom vore konstitutionellt betingad och att intet gäve stöd för uppfattningen, att militärtjänsten haft egentlig betydelse för hans neuros.

Genom beslut den 9 mars 1934 fann *Kungl. Maj:t* Janssons ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Utskottet.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att riksförsäkringsanstalten funnit Jansson författningsenligt icke berättigad till ersättning på grund av den sjukdom, varav han lider, enär hans militärtjänstgöring icke skäligen kan antagas hava bidragit till sjukdomen. Vidare har Kungl. Maj:t funnit en av Jansson i förevarande avseende gjord ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Vid sådant förhållande och då i den föreliggande motionen icke anförts några särskilda omständigheter, som syntes utskottet kunna motivera beviljande av understöd åt Jansson, har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka någon åtgärd i motionens syfte.

Utskottet får sålunda hemställa,

att förevarande motion I: 10 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

5:o.

Carl Otto Andreasson. I motion nr II: 273 hemställa herrar *Hallagård* och *Hansson* i Rubbestad, »att Carl Otto Andreasson må tillerkännas ett årligt understöd till sådant belopp att understödet och till honom utgående livränta sammanlagt komma att uppgå till 1,200 kronor för år».

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Andreasson inryckt till värnplikts-tjänstgöring vid Gotlands infanteriregemente den 12 februari 1915; att han under tiden 14 mars—5 maj nämnda år vårdats å regementets sjukhus, in-till den 1 april för difteri och därefter för lunginflammation; att han den 5 maj 1915 hemförlovats och sedermera den 24 februari 1916, såsom till tjänst vid rikets försvar oförmögen, frikallats från värnpliktens vidare full-görande; att han enligt särskilda läkarintyg alltsedan år 1916 lider av hjärtfel; att vederbörande regementsläkare såsom sin åsikt uttalat, att mili-tärtjänsten sannolikt bidragit till uppkomsten av Andreassons hjärtsjukdom;

samt att enligt ett av överläkaren med. dr E. Grönberg den 9 januari 1938 utfärdat intyg Andreasson på grund av hjärtfel och på basis av detta uppkommen vänstersidig central förlamning (hjärnemboli) är fullständigt oförmögen till arbete för närvarande och sannolikt allt framgent.

I proposition nr 218 till 1934 års riksdag hemställde Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte medgiva, att till Andreasson finge— utan hinder av att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrevs i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1934 från bevaringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kunde anses berättigad. I skrivelse nr 140 anmälde riksdagen, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition bifallits.

I anslutning härtill har ersättning i form av livränta tillerkänts Andreasson med följande belopp, nämligen under tiden 1 januari 1934—31 december 1935 efter 337 kronor 50 öre för år och under tiden 1 januari 1936—31 december 1937 efter 450 kronor för år. Jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 268) angående höjning av ersättning, som utgår enligt förenämnda förordning, beträffande skador, som uppkommit före den 1 januari 1921, hava angivna belopp förhöjts med 100 procent.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har riksförsäkringsanstalten tillerkänt Andreasson livränta på grund av omförmälda sjukdomar med det högsta belopp, som enligt gällande författningar i dylika fall kan utgå. Att riksdagen härutöver skulle, såsom i motionen föreslås, bevilja Andreasson ett särskilt understöd, kan utskottet för sin del ej tillstyrka. Såvitt utskottet kunnat finna, måste en åtgärd i sådan riktning komma att medföra vittgående konsekvenser. På grund härav får utskottet avstyrka bifall till motionen.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II: 273 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 mars 1938.

På bankoutskottets vägnar:

BJ. HOLMGREN.

Vid förestående slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Ehrnberg, Berling, Friggerdker, Bjurström, Nilsson i Mölndal, Danielsson, Sundvik och von Horn;*

från andra kammaren: herrar *Holmgren, Andersson i Falkenberg, K. A. Westman, Gustavson i Västerås, Osberg, Svedman, Andersson i Munkaljungby och Sundström i Vikmanshyttan.*